משניות מבוארות

מסכת נזיר פרק א

פרק א כתיב (במדבר ו, ב) "איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה'". נזיר פרושו הפרשה שפפרישי מדברים ולא יגלה ולא ישתה יין ולא יטמא למתים, והוא דומה לנדרי אסור, ואמרו בגמרא (נזיר ב, ע"א) תרוויהו סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, ולכן תני לה בסדר נשים. "כנוי" נקרא שם שמקנה לו, כמו המכנה שם לחברו, "יד" נקרא שאומר תחלת הדבור ואינו גמור, וחכלים עליו כל דיני נזירות, כמו האוחז בית יד של כלי ומנגביהו, כאלו אוחז בכלי (רע"ב). **א) כל כנויי נזירות דינם כנזירות.** דתניא שמקבלה לנזירות שם כפוי, הוה בעצם נזירות, וחסר בפשוטה וזלות נזירות גם בנזירות, ואיתנא דזלות האומר אהא הרי הה נזיר עובר לפניו ואמר אהא, הרי זה נזיר, אבל אם לא עבר לפניו, אינו נזיר. דכתיב (במדבר ו, ג) "כי יפלא" שיפרש בפיו, דברים שבלב אינו דברים. או אהא נוה ותוסס אבנים, משמע אהא נאה בגדול שעה. (**הרי זה**) נזיר, ואלו הם כנויים, אם אמר הרי זה נזיר, או פזיה, הרי זה נזיר: דהם לשונות של גוים לנזיר, וקורובים ללשון ישראל. אמר הרי זה נזיר, ורמז לנזיר שנכנדו: **ב) הרי זה נזיר.** ואמר הרי מכלכל: בשעורו, ואמר הרי הרי השעור שלקנין שלא יפל למטה), וכן האוחז בשעורו, ואמר הרי עלי לשלם פרע לגדל שער הרי זה נזיר. אמר הרי עלי צפרים שתי תורים או בני יונה, והם קרבן נזיר שנטמא, ונזיר טהור עובר לפניו, **רבי מאיר אומר,** הרי הוא נזיר, דשפה צפרי נזיר נטמא קבל עליו, ומקבל עליו צריך לקביא צפרים, **וחכמים אומרים, אינו נזיר** ולא היה בדעתו להיות נזיר עד שיאמר שיבאנו, וצריך לקביא קרבן נדבה שאף הם כסוס: **ב)** האומר הרי נזיר מן החרצנים דהינו גרעינים. או מן הזגים קלפות הענבים, **או מן הגלגלת, ומן הטמאה,** הרי זה נזיר, **וכל דקדוקי נזירות עליו,** כמו האומר נזיר כמלכה. דכתיב (שם ו, ג) "מיין ושכר יזיר", אפילו לא נדר אלא מיין הוי נזיר מכלכה. **הרי נזיר כשמשון, כבן מנוח.** שאביו של כשמשון שמו מנוח, **כבעל דלילה.** שנשא שמשון אשה מן הפלשתים שמה דלילה, **כמי שעקר דלתות עזה, כמי שנקרו פלשתים את עיניו, הרי זה נזיר שמשון,** שמתר לטפנא למתים, ומשמעון מגמרא לכן דבשלא ראשונה דזקא כשאמר שלשתן הרה נזיר. דשמשון לבד שמא שמשון אחר כנגנו (עין בגמ"ב ובכ"מ). ואם אמר הרי נזיר עולם הרי הוא נזיר לעולם. **מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון, נזיר עולם הכביד שערו,** דתניו מ' ל"ב חדש **מגלח** מגלח חלק משערו **בתער.** דילפינן מעבשלום שהיה נזיר עולם. דכתיב (שמואל ב' יד, כו) "והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו ויגלחו". ימים

ז) הרי נזיר כמנין יומות החמה. שס"ה ימים, **מונה נזירות כמנין יומות החמה.** דתניו שמקבל עליו שס"ה נזירותיו של י' לי' יום, והם עשרת אלפים ותשע מאות וחמשים יום, ומפרש בגמרא שרבי פליג וסובר דהוי נזיר עולם. דפרושו לכל זמן שהמה בעולם, **אמר רבי יהודה** לסיגי לתנא קמא, **מעשה היה בא חתר שנזר כמנין** יומות **החמה, וכינו שהשלים** נזירותו **מת.** מתאמר **ותשלים** משמע דאין דינו כנזיר עולם, דבנזיר עולם לא שייך השלים.

פרק ב א) האומר **הרי נזיר מן הגרוגרות,** תאנים מיבשים, **ומן הדבלה,** אחר שנדרה בעבור, **בית שמאי אומרים,** הרי הוא נזיר, דאין אדם מוציא דברי לבטלה, **וחכמים** הרי נזיר כשלשה לריות נזיר כדין תורה מן היין ומן תגלחת, וכי אמר מן הגרוגרות דעתו לחזר, **ובית הלל אומרים, אינו נזיר,** דאין שייך נזיר בגי גרוגרות ודבלה. **אמר רבי יהודה, אף כשאמרו בית שמאי** הרי הוא נזיר, **לא אמרו** (שיהא נזיר) מן היין, **אלא** מיירי **באומר** בלבו **הרי הן עלי קרבן,** דאז נדר ראשונה דגרוגרות ומן הדבלה, ולא אמרו שיהא נזיר מן היין, כיון **שהזכיר** גרוגרות ודבלה: **הרי** כאומר דברים פרוש מן הגרוגרות ומן הדבלה, ובית הלל סוברים דמהר, דכיון דאמר בלשון יין, ואין נזירות בגרוגרות ודבלה. **ב)** היתה פרה רבוצה ואינה רוצה לעמוד, **אמר,** אמרה **פרה זו** בלבבה, **הרי נזיר** כמה **עד שתעמוד,** שאינה רוצה לעמוד, **ואני** אומר הרי נזיר ממנה אם לא תעמוד, שאכריח עליה שתעמוד, וכן דלת נטולה שאי-אפשר לפתחה, **אמר הדלת הזה הרי נזיר אם נפתח אני,** דהינו שהדלת חושבת שלא אפתחנה, **ואני** אומר נזיר מן הדלת אם לא אפתחנה, וכונתו שהוא יפתחנה ולא שתפתח מעצמה, וכן בפרה שעמדה ועמידה ולא שתעמוד מעצמה, ועמדה הדלת מאליה, אז שבא אחר ופתחה, **בית שמאי אומרים,** הרי הוא נזיר, כמו בגרוגרות ודבלה. **בית הלל אומרים אינו נזיר.** אמר רבי יהודה, אף כשאמר בלבו הרי פרה זו עלי קרבן אם עומדת היא, דבית שמאי סוברים, כיון שלא אמר עמידה מעצמה, הוי קרבן, דבית הלל סוברים, כיון שעמדה מעצמה, הוי קרבן, **ואמר,** כמו בנודר מן המחרצנים בפרק א' משנה ב', ואם היה שכור אינו נזיר, דמה שאמר הרי נזיר ממנו, דעתו לאסור רק אותו הכוס, וכמו שאמר הרי עלי קרבן, והוצאיו בלשון יין מדי שלא יביאו לו כוס אחר. וכן הכה **מעשה באשה אחת שהיתה שכורה, ומזגו לה שנים הכוס הראשון הרי נזיר מדעה מעצמה.** ד) אמר **הרי נזיר עלי קרבן.** כיון **ואמר** ואחריה אסור רק בשני דברים, **הרי זה נזיר ואסור ביין,** ואם אמר הרי נזיר יין, ומה שמתנה על מה שקרוב בתורה, תנאו בטל, והבדר הוי בדר. וכן אם אמר על מנת שאהיה מתר בתלגלת, גם

מסכת נזיר פרק ב

פרק ב א הרי נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה, בית שמאי אומרים, הרי הוא נזיר, דאין אדם מוציא דברי לבטלה, **וחכמים** הרי נזיר כשלשה לריות נזיר כדין תורה מן היין ומן תגלחת, וכי אמר מן הגרוגרות דעתו לחזר, **ובית הלל אומרים, אינו נזיר.** דאין שייך נזיר בגי גרוגרות ודבלה. **אמר רבי יהודה, אף כשאמרו בית שמאי** הרי הוא נזיר, **לא אמרו** (שיהא נזיר) מן היין, **אלא** מיירי **באומר** בלבו **הרי הן עלי קרבן,** דאז נדר ראשונה דגרוגרות ומן הדבלה, ולא אמרו שיהא נזיר מן היין, כיון שהזכיר גרוגרות ומן הדבלה, הוי כאומר דברים פרוש מן הגרוגרות ומן הדבלה, ובית הלל סוברים דמהר, דכיון דאמר בלשון יין, ואין נזירות בגרוגרות ודבלה. **ב)** היתה פרה רבוצה ואינה רוצה לעמוד, **אמר,** אמרה **פרה זו** בלבבה, **הרי נזיר** כמה **עד שתעמוד,** שאינה רוצה לעמוד, **ואני** אומר הרי נזיר ממנה אם לא תעמוד, שאכריח עליה שתעמוד, וכן דלת נטולה שאי-אפשר לפתחה, **אמר הדלת הזה הרי נזיר אם נפתח אני,** דהינו שהדלת חושבת שלא אפתחנה, **ואני** אומר נזיר מן הדלת אם לא אפתחנה, וכונתו שהוא יפתחנה ולא שתפתח מעצמה, וכן בפרה שעמדה ועמידה ולא שתעמוד מעצמה, ועמדה הדלת מאליה, אז שבא אחר ופתחה, **בית שמאי אומרים,** הרי הוא נזיר, כמו בגרוגרות ודבלה. **בית הלל אומרים אינו נזיר.** אמר רבי יהודה, אף כשאמר בלבו הרי פרה זו עלי קרבן אם עומדת היא, דבית שמאי סוברים, כיון שלא אמר עמידה מעצמה, הוי קרבן, דבית הלל סוברים, כיון שעמדה מעצמה, הוי קרבן, **ואמר,** כמו בנודר מן המחרצנים בפרק א' משנה ב', ואם היה שכור אינו נזיר, דמה שאמר הרי נזיר ממנו, דעתו לאסור רק אותו הכוס, וכמו שאמר הרי עלי קרבן, והוצאיו בלשון יין מדי שלא יביאו לו כוס אחר. וכן הכה **מעשה באשה אחת שהיתה שכורה, ומזגו לה שנים הכוס הראשון הרי נזיר מדעה מעצמה.** ד) אמר **הרי נזיר עלי קרבן.** כיון **ואמר** ואחריה אסור רק בשני דברים, **הרי זה נזיר ואסור ביין,** ואם אמר הרי נזיר יין, ומה שמתנה על מה שקרוב בתורה, תנאו בטל, והבדר הוי בדר. וכן אם אמר על מנת שאהיה מתר בתלגלת, גם

תנאו בטל. האומר יודע אני שיש נזירות, אבל איני יודע שהנזיר מן תגלחת אסור ביין, ואלו יודעתי שאסור ביין, **היה** כיון שהשלים מת: **פרק ב א** הרי נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה, בית שמאי אומרים נזיר, ובית הלל אומרים אינו נזיר. אמר רבי יהודה, אף כשאמרו בית שמאי, לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן: **ב** אמר, אמרה פרה זו הרי נזיר נזירה אם עומדת היא, אמר הדלת הזה הרי נזיר נזיר אם נפתח אני, בית שמאי אומרים נזיר, ובית הלל אומרים אינו נזיר. אמר רבי יהודה, אף כשאמרו בית שמאי, לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן. **ג** מזגו לו את הכוס, ואמר, הרי נזיר נזיר ממנו, הרי זה נזיר. מעשה באשה אחת שהיתה שכורה ומזגו לה כוס אחר, ושמע חברו ואמר הרי נזירה נזירה ממנו, אמרו חכמים, לא נתכונה אלא לומר הרי הוא עלי קרבן: **ד** הרי נזיר נזיר על מנת שאהא שותה יין ומטמא למתים, הרי זה נזיר ואסור בכבלו. יודע אני שיש נזירות אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין, הרי זה אסור. ורבי שמעון מתיר. יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי שחכמים מתירים לי מפני שאין אני יכול לחיות אלא ביין את המתים, הרי זה מתר. ורבי שמעון אוסר: **ה** הרי נזיר ועלי לגלח חצי ראשי, ושמע חברו ואמר ואני יקום לגלח חצי ראשי, ושמע חברו ואמר ואני שלם זה מגלח נזיר שלם, דברי רבי מאיר, שסובר תפוס לשון ראשון, הרי אמר הרי עלי לגלח, דמשמע תגלחת שלמה, וכשאמר חצי רוצה לחזר בו, ואינו יכול לחזר אפילו תוך כדי דבור. חכמים אומרים, זה מגלח חצי נזיר וחצי נזיר מגלח חצי נזיר, דהוי כאומר חצי קרבנות נזיר עלי, ובחצי קרבנות נזיר בן רבי מאיר מודה דחיב בחצי קרבנות. **ז)** הרי נזיר לכשיהיה לי בן, לשבח לה לקדושתו ברוך הוא שנתן לי בן, **ונולד לו בן, הרי זה נזיר.** דמה שאמר בן ודאי בן לשבח שפתחו עמו, והר